

ВИТРАТИ У КОРПОРАЦІЯХ: СУТНІСТЬ ТА ПІДХОДИ ДО ВИЗНАННЯ

© Дідик А.М., 2006

Визначено проблеми управління витратами у корпораціях. Розглянуто та охарактеризовано бухгалтерський, податковий та економічний підходи до визнання витрат, наведено їхню порівняльну характеристику. Уточнено сутність категорії "витрати" згідно з економічним підходом, визначено взаємозв'язки між витратами за кожним із підходів. Проаналізовано правове поле, що регулює в Україні ідентифікацію витрат, їх класифікацію та визначення.

In the article problems of the expense's management in corporations are determined. The accounting, tax and economic approaches to identification of costs are considered and characterized, their comparative characteristic is given. The essence of a category "costs" is specified agrees of the economic approach, the interrelation between costs behind each of the approaches is determined. The legal field that adjusts in Ukraine identification of costs, their classification and definition, is analysed.

Постановка проблеми. У сучасних умовах динамічного розвитку ринкового середовища перед підприємницькими структурами постають проблеми підвищення їх конкурентоспроможності в усіх сферах (товарній, технічній, маркетинговій, управлінській тощо). Важливою передумовою для цього є оптимізація витрат підприємства за усіма комплексними статтями, елементами витрат, конкретними об'єктами, операціями, бізнес-процесами, що формує можливості для досягнення бажаного рівня фінансової результативності та раціонального розподілу обмежених організаційних ресурсів. Особливо актуальними проблеми ефективного управління витратами є для корпоративних структур, оскільки вони характеризуються, як правило, значними обсягами виробничо-господарської діяльності, високим рівнем диверсифікації діяльності, складністю вертикальних та горизонтальних взаємозв'язків, наявністю широкого кола постачальників та споживачів, розвиненістю зовнішньоекономічних зв'язків, неоднорідністю технологічних циклів виробничо-господарської діяльності тощо. Усе це значно ускладнює процедури планування, обліку, аналізу та контролювання витрат у корпораціях. До того ж необхідно врахувати, що особливості формування та розвитку в Україні податкового, фінансового (бухгалтерського), управлінського обліку зумовили виникнення значних суперечностей та невідповідностей щодо визнання сутності та складу аналогічних витрат, можливостей перенесення їх на собівартість чи визнання такими, що можуть фінансуватись лише з прибутку. У зв'язку з цим на підприємствах, зокрема у корпоративних структурах, виникають проблеми визначення сутності витрат, тому що не існує єдиного механізму їх визнання, відокремлення понять "витрати" та "виплати коштів", формування реальної інформації про витрати за економічною сутністю. Це зумовлює необхідність уточнення поняття витрат за економічним підходом та розкриття сутності визнання витрат за податковим, бухгалтерським та економічним підходом, визначення взаємозв'язків між ними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У літературних джерелах, які безпосередньо присвячені проблемам корпоративного управління (працях А.Є. Воронкової, В.А. Євтушевського, Д.В. Задихайло, І.Р. Кібенко, Г.В. Козаченко, Є.Н. Коренева, Г.В. Назарова та ін.) питання сутності витрат у корпораціях, їх визнання за різними підходами та управління оптимізацією витрат не розглядаються, хоча приділяється увага питанням корпоративних фінансів (формування капіталу, дивідендна політика, управління акціонерним капіталом тощо). Що стосується безпосереднього визначення сутності витрат, то відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку №3 "Звіт про фінансові результати" витрати – це зменшення економічної вигоди у звітному періоді у

формі вибуття або використання активів чи збільшення зобов'язань, що веде до зменшення власного капіталу підприємства, за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [1]. Своєю чергою, згідно із Законом України “Про оподаткування прибутку підприємств” від 12.06.97 р. зі змінами та доповненнями валові витрати виробництва та обігу тлумачаться як сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних як компенсація вартості товарів (робіт, послуг), які придбає (виготовляє) такий платник податку для їх подальшого використання у власній господарській діяльності [2]. Якщо звернутись до енциклопедичної літератури, то у “Великому тлумачному словнику сучасної української мови” витрати тлумачаться як гроші, кошти, витрачені на що-небудь [3, с. 116], тобто фактично витрати ототожнюються з грошовими потоками, що на рівні корпорації та інших підприємницьких структур абсолютно не відповідає дійсності.

Теорія витрат, яка базується на економічних принципах їх формування та визнання, наголошує на неоднозначності поняття витрат, вказуючи, що в його основі можуть бути різні грошові оцінки, хоч і однакові за економічною сутністю, але різні за цілями. При цьому витрати розглядають як такі, що утворюють вартість, та витрати у формі виплат. В основі такого поділу витрат лежить монетарний підхід. До вартісних належать витрати у грошовій формі на матеріальні блага та послуги за певний розрахунковий період, потрібні для підготовки й здійснення виробничого процесу, а також реалізації його результатів. Згідно з цим визначенням витрати складаються з поглинутої в певному виробничому періоді вартості організаційних, основних і додаткових факторів, необхідних для виробництва благ та їх продажу на ринку. Поняття витрат як таких, що утворюють вартість і не пов'язані з потоками платежів за ресурси, сформульовано Шмаленбахом (1925 р.). Таке розуміння витрат орієнтоване на оцінку витрат благ з точки зору управлінських рішень, що приймаються на підприємстві. Вартісна оцінка благ дає змогу аналізувати альтернативні можливості їх використання і вибирати найкращі з них, тому вона ґрунтується на концепції граничної корисності. Відповідно до цього, для оцінки граничної корисності затрат благ закупівельні ціни факторів виробництва диференціюються на підприємстві згідно із внутрішньозаводським рівнем їх дефіцитності. Поряд із витратами, які утворюють вартість, існують витрати у формі грошових виплат, які обумовлені потоками платежів за використовувані підприємством блага і включають фактичні грошові видатки. Затрати ресурсів при цьому обчислюють за цінами їх придбання. Застосування вартісного або грошово-видаткового поняття витрат залежить від мети обліку на підприємстві. У теоретичних дослідженнях виробництва та витрат у більшості випадків вважається, що забезпечення ресурсами, потрібними для виготовлення продукції, здійснюється згідно з оптимальними рішеннями з огляду на витрати. Якщо ці ресурси підприємство вже має, то вважають, що не існує обмежень у їх використанні та можливій заміні. В останньому випадку більш прийнятними є ціни відтворення. У разі використання для виготовлення продукції z факторів виробництва витрати можна обчислити за формулою [4, с. 288–291]:

$$K = q_1 r_1 + q_2 r_2 + \dots + q_z r_z + w,$$

де r_1, r_2, \dots, r_z – затрати факторів виробництва, од. вим.; q_1, q_2, \dots, q_z – ціни відповідних факторів виробництва за одиницю, гр. од. / од. вим.; w – інші витрати підприємства, гр. од..

Затрати факторів є кількісними, а ціни та інші витрати підприємства – відповідно вартісними складовими витрат. До цін факторів належать ціни на сировину, основні, допоміжні, виробничі матеріали, заробітна плата персоналу, а також амортизаційні відрахування. На основі оцінки ресурсів у грошових одиницях за допомогою цін стають порівняльними якісно різні витрати, що дає змогу визначати економічність виробництва за критерієм мінімальних витрат. Для розуміння сутності витрат важливо зазначити, що вони завжди стосуються певної роботи та її оцінки з позиції мети підприємства й обчислюються за певний розрахунковий період [4, с. 291].

Цікаве дослідження сутності і підходів до визнання витрат подає у своїй монографії В. Янік, наголошуючи на існуванні бухгалтерського та економічного підходу до визначення витрат. Поняття бухгалтерських витрат при цьому містить вираження спожитих засобів у грошових одиницях. Згідно з В. Мальцом витрати є грошовим виразом затрат, які пов'язані із господарською діяльністю. Подібне визначення витрат, як зазначає В. Янік, дає Б. Сівонь, який стверджує, що витрати є грошовим виразом ресурсів, витрачених на досягнення певного економічного ефекту. Я. Матуше-

вич вказує, що завдяки трактуванню витрат як грошового виразу витрачених ресурсів виникає можливість зведення до одних одиниць різних за розмірністю величин, які характеризують затрачений час роботи працівників, вартість сировини, палива, енергії, експлуатаційні характеристики машин, транспортних засобів тощо. Подібне, але дещо ширше визначення дає К. Савицький, який зазначає, що витрати є грошовим виразом спожитих складових частин майна, сторонніх послуг, затрат праці, а також деякі видатки, які не відображають витрати, що пов'язані із веденням господарськими одиницями діяльності протягом певного періоду часу. Як стверджує В. Янік, всі вищенаведені твердження стосуються бухгалтерської практики, тому що підставою для їх визнання та класифікації є задокументований факт їх здійснення. З економічної точки зору, на думку В. Яніка, витрати складають лише ту частину споживання, яка є необхідною. Як слушно зауважив М. Добія, економічне поняття витрат пов'язане з економічним поняттям вартості і вони характеризують необхідні обгрунтовані витрати. Таке визначення базується на економічно обгрунтованих витратах матеріальних ресурсів та засобів праці (будівлі, споруди, машини та обладнання, транспортні та матеріальні засоби, а також, енергія, сторонні послуги тощо) за певний період, виражених у грошових вимірниках. Рівень обгрунтованих витрат описується нормами, нормативами та іншими стандартами. Перевитрати поза встановленими стандартами недоцільно трактувати як витрати, тому що з економічної точки зору це є втрати. Причини втрат можуть бути непрогнозованими об'єктивними (наприклад, знищення факторів виробництва у результаті пожежі, повені, крадіжки тощо) та суб'єктивними (недотримання встановлених норм витрат, низька якість, недостатній контроль за витратами, що погано піддаються нормуванню тощо) [5, с. 70–73].

Отже, як свідчить огляд літературних джерел та вивчення досліджень за проблемами визначення та визнання витрат, немає однозначності щодо трактування сутності витрат як економічної категорії, існують різні підходи до визнання витрат, при цьому їхнє сутнісне оформлення також відрізняється, не розглядаються взаємозв'язки між різними підходами до визнання витрат.

Формулювання цілей статті. З огляду на результати вивчення літературних джерел та ознайомлення із останніми дослідженнями стосовно проблематики визначення та визнання витрат у статті переслідуються такі цілі: виокремлення підходів до визнання витрат у корпораціях та наведення їх всебічної характеристики; уточнення сутності витрат як економічної категорії; виявлення взаємозв'язків між різними підходами до визнання витрат.

Виклад основного матеріалу. У літературі та практиці функціонування корпоративних структур розрізняють три підходи до визнання витрат: бухгалтерський, податковий та економічний. Поняття бухгалтерських витрат передбачає вираження спожитих засобів у грошових одиницях, при цьому підставою для визнання і класифікації витрат є задокументований факт їх здійснення. Доцільно зауважити, що бухгалтерський підхід не дає відповіді на питання щодо доцільності, обгрунтованості та необхідності здійснення тих чи інших витрат, він переслідує суто облікові цілі. За бухгалтерським підходом вартісний вираз витрат не відображає їхньої сутності, хоча є необхідним з огляду на однорідність витрачених ресурсів та створює можливості для визначення загальної кількості витрачених факторів виробництва та отриманого при цьому ефекту, порівняння витрат на виробництво різних виробів, оцінки рентабельності тощо. Основні засади визнання витрат за бухгалтерським обліком регулюються Законом України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. зі змінами та доповненнями, а деталізовані положення, що стосуються цієї проблематики, затверджені відповідними Положеннями (Стандартами) бухгалтерського обліку (ПСБО). Згідно з ПСБО№3 “Звіт про фінансові результати” за умови, що оцінка витрат може бути достовірно визначена, витрати відображаються у Звіті про фінансові результати у момент вибуття активу або збільшення зобов'язання, які призводять до зменшення власного капіталу підприємства (крім зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками). Якщо ж актив забезпечує економічні вигоди протягом кількох звітних періодів, то витрати відображаються на основі систематичного та раціонального їх розподілу протягом певних періодів, коли надходять відповідні економічні вигоди. Витрати треба негайно відображати у звіті про фінансові результати, якщо економічні вигоди не відповідають або

перестають відповідати такому стану, за якого вони визнаються активами підприємства. Згідно з ПСБО №7 “Основні засоби”, вартість матеріальних активів, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він більше за рік), підлягає систематичному розподілу та перенесенню на поточні витрати протягом періоду корисного використання. При цьому амортизуються усі основні засоби, що перебувають на балансі підприємства, зокрема виробничі, невиробничі, безоплатно отримані; нарахування амортизації здійснюється щомісячно за кожним об’єктом; амортизується початкова вартість основних засобів з урахуванням поліпшень, які зумовили зростання економічних вигід від використання об’єкта; можна використовувати вибірково будь-який із методів нарахування амортизації (прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий), при цьому до різних об’єктів можуть застосовуватись різні методи амортизації, які дозволяється змінювати протягом періоду експлуатації об’єкта; у разі реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання і консервації об’єкта основних засобів нарахування амортизації призупиняється. Згідно з ПСБО №8 “Нематеріальні активи” нарахування амортизації нематеріальних активів здійснюється протягом терміну їх корисного використання, який встановлюється підприємством у разі визнання цього об’єкта активом, але не більше 20 років. Відповідно до ПСБО №9 “Запаси” у випадку відпуску запасів у виробництво, продажу та іншому вибутті їх оцінюють за одним із таких методів: ідентифікованої собівартості, середньозваженої собівартості, ФІФО, ЛІФО, нормативних затрат, ціни продажу. Відповідно використання одного із вищезазначених методів суттєво впливає на рівень витрат підприємства та собівартість продукції. У ПСБО №14 “Оренда” закріплено основні положення щодо обліку витрат на оренду в орендаря за умов фінансової та операційної оренди. ПСБО №16 “Витрати” є базовим для визнання та класифікації витрат та визначає основні положення щодо визнання витрат: витрати відображаються у бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов’язань; витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені; витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені; витрати, які неможливо пов’язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені. Не визнаються витратами: платежі за договорами комісії, агентськими угодами та іншими аналогічними договорами на користь комітента, принципала; попередня авансова оплата запасів, робіт, послуг; погашення одержаних позик; витрати, які відображаються зменшенням власного капіталу тощо [1].

Податковий підхід до визначення витрат у корпораціях пов’язаний із затвердженням Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств” від 12.06.97 р. зі змінами та доповненнями, відповідно до якого датою збільшення валових витрат виробництва (обігу) вважають дату, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що відбулась раніше [2, с. 93]:

– дата списання коштів з банківських рахунків платника податку на оплату товарів (робіт, послуг), а в разі їх придбання за готівку – день їх видавання з каси платника податку;

– дата оприбуткування платником податку товарів, а для робіт (послуг) – дата фактичного отримання платником податку результатів робіт (послуг).

Податковим обліком передбачено, що амортизації підлягають витрати на придбання, виготовлення, здійснення капітального ремонту, реконструкцій, модернізацій та інших поліпшень виробничих фондів (при цьому безоплатно отримані фонди і невиробничі фонди не амортизуються); нарахування амортизації відбувається щокварталу; використовується єдиний для всіх груп метод нарахування амортизації, тільки коефіцієнти різні (визначено чотири групи основних засобів та відповідні норми амортизації (табл. 1)); базою для нарахування амортизації є балансова (залишкова) вартість груп основних засобів на початок звітного кварталу; амортизація

основних фондів 1-ї групи здійснюється до досягнення балансовою вартістю 100 неоподатковуваних мінімумів громадян (залишкова вартість такого об'єкта відноситься до складу валових витрат за результатами відповідного податкового періоду, а вартість такого об'єкта прирівнюється до нуля); амортизація основних фондів інших груп провадиться до досягнення балансовою вартістю групи нульового значення [2].

Таблиця 1

Норми амортизації основних засобів за групами

Групи амортизації	Складові елементи груп амортизації	Норми квартальні
1 група	Будівлі, споруди, їх структурні компоненти та передавальні пристрої, зокрема житлові будинки та їх частини (квартири і місця загального користування, вартість капітального поліпшення землі)	2 %
2 група	Автомобільний транспорт та вузли (запасні частини) до нього; меблі; побутові електронні, оптичні, електромеханічні прилади та інструменти, інше конторське (офісне) обладнання, устаткування та приладдя	10 %
3 група	Будь-які інші основні фонди, які не увійшли до груп 1, 2, 4	6 %
4 група	Електронно-обчислювальні машини, інші машини для автоматичного оброблення інформації, їх програмне забезпечення, пов'язані з ними засоби зчитування або друку інформації, інші інформаційні системи, телефони (у т.ч. стільникові), мікрофони і рації, вартість яких перевищує вартість малоцінних товарів (предметів)	15 %

Що ж стосується амортизації нематеріальних активів у корпораціях, то відповідно до Закону України "Про оподаткування прибутку підприємств" вона повинна здійснюватись лінійним методом, згідно з яким кожний окремий вид нематеріального активу амортизується рівними частками, виходячи з його первісної вартості, протягом терміну, який визначається платником податку самостійно, але не більше 10 років безперервної експлуатації [2].

Згідно із податковим підходом на підприємствах, зокрема у корпоративних структурах, не включаються до складу валових витрат витрати на потреби, не пов'язані з веденням основної діяльності; придбання, реконструкцію, модернізацію, ремонт та інші поліпшення основних фондів; сплату податку на прибуток; сплату штрафів чи неустойки; виплату емісійного доходу та дивідендів тощо. Крім цього, існують особливості віднесення витрат подвійного призначення до складу валових витрат платника податку. Наприклад, витрати на організацію прийомів, презентацій і свят, придбання і розповсюдження подарунків, включаючи безоплатну передачу продукції з рекламними цілями відносяться до складу валових витрат у обсязі не більше двох відсотків від оподаткованого прибутку за попередній звітний рік [2] (наприклад, у Росії витрати на рекламу дозволяється відносити на собівартість у межах 5 % обороту).

Отже, бухгалтерський підхід базується на визнанні витрат у корпораціях на підставі задокументованого факту їх здійснення та співвідношенні витрат певного періоду із одночасним визнанням доходу цього ж періоду. Його недоліком є те, що він передбачає обумовлення стосовно визнання витрат, віднесення їх до собівартості чи фінансування з прибутку. Податковий підхід є комбінацією вартісного та касового і передбачає визнання витрат за першою із подій: сплата коштів чи оприбуткування товарів, робіт, послуг. Цей підхід має на меті лише податкові цілі та не відображає реального обсягу та складу витрат, у ньому порушено саму вартісну ідею витрат і часто грошові потоки визнаються витратами. Подолати недоліки вищезазначених підходів покликаний економічний підхід до визнання витрат, який базується на вартісній теорії, не пов'язується безпосередньо із теорією грошових потоків. За цим підходом витрати визнаються за моментом реального їх виникнення, відображають реальне використання засобів виробництва та предметів праці, споживання ресурсів, використання послуг тощо. Крім цього, за цим підходом усі витрати класифікуються на поточні та капітальні, які відрізняються за методами їх перенесення на собівартість та фінансування. За економічним підходом існує принципова відмінність між моментом виникнення витрат (наприклад, використання сировини у виробництві продукції) та моментом сплати за зобов'язаннями (за цю ж сировину підприємство могло розрахуватись попередньо чи планує розрахуватись після реалізації готової продукції). Отже, узагальнення

літературних джерел дає змогу стверджувати, що витрати як економічна категорія – це вартість ресурсів, послуг, робіт тощо, що споживаються для певних цілей на різних рівнях підприємства з метою забезпечення необхідного рівня його ділової активності. Тобто економічний підхід тісно пов'язаний із традиційним ресурсним підходом. Але на сучасному етапі розглядаються нові види ресурсів (наприклад, інформаційні ресурси, підприємницький талант тощо), що вимагає пошуку нових форм обліку та ідентифікації витрат, пов'язаних із їх використанням. Наприклад, у корпоративних структурах вагому частку у структурі витрат займають логістичні витрати (безпосередньо пов'язані із виконанням логістичних операцій: зберігання, розвантаження-навантаження, перевезення, страхування тощо), ідентифікація, облік та аналіз яких вимагають кардинально нових підходів. При цьому податковий та бухгалтерський підходи сприяють часто неоднозначному трактуванню та віднесенню таких витрат, а економічний підхід у цьому випадку покликаний раціоналізувати відображення та управління такими витратами згідно із концепцією реального споживання послуг та виконання робіт.

Порівняльну характеристику податкового, бухгалтерського та економічного підходу до визнання витрат у корпораціях наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика податкового, бухгалтерського та економічного підходу до визнання витрат у корпораціях

Ознаки порівняння	Податковий підхід	Бухгалтерський підхід	Економічний підхід
1. Сутність витрат	Сума будь-яких витрат платника податку в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних як компенсація вартості товарів (робіт, послуг), які придбає платник податку для їх подальшого використання у власній господарській діяльності.	Зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені	Вартість ресурсів, послуг, робіт тощо, що споживаються для певних цілей на різних рівнях підприємства з метою забезпечення необхідного рівня його ділової активності
2. Мета підходу	Визначення бази оподаткування (фонду оплати праці, прибутку тощо)	Розкриття інформації про діяльність підприємства у публічній фінансовій звітності, комплексний облік	Відображення реальних витрат, їх планування та аналіз, ціноутворення, формування бази для прийняття обґрунтованих управлінських рішень
3. Момент виникнення витрат	Дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що відбулась раніше: – дата списання коштів з банківських рахунків платника податку на оплату товарів (робіт, послуг), а в разі їх придбання за готівку – день їх видачі з каси платника податку; – дата оприбуткування платником податку товарів, а для робіт (послуг) – дата фактичного отримання платником податку результатів робіт (послуг).	Дата задокументованого факту здійснення на основі первинної документації	Дата реального споживання ресурсів, послуг та виконання робіт
4. Основна регулятивна правова база	Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” від 22.05.1997 р. №283/97 ВР зі змінами та доповненнями	Положення (стандарты) бухгалтерського обліку	Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені Наказом Держкомітету промислової політики України від 02.02.2001 р. №47

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сучасні реалії функціонування корпоративних структур в Україні зумовлюють необхідність ведення бухгалтерського, податкового та управлінського обліку, що тісно пов'язані із аналогічними підходами до визнання витрат. Але лише за економічним підходом, який базується на трактуванні витрат за вартісною теорією, можна отримати реальну інформацію про обсяги та структуру витрат корпорації, реальний знос основних засобів та нематеріальних активів, об'єктивну собівартість продукції тощо.

Подальші дослідження у цій сфері доцільно спрямовувати на формування методик планування, визначення, обліку й аналізу витрат за економічним підходом, оскільки лише така інформація є достовірною базою для прийняття управлінських рішень та ефективного управління корпоративними структурами.

1. *Бухгалтерський облік: Хрестоматія // Бухгалтерія.* – 2001. – №52/2 (467). – 228 с. 2. *Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” зі змінами та доповненнями, внесеними станом на 01.01.2003 р. // Податкове планування.* – 2003. – №2(28). – С. 66–105. 3. *Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел.* – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2002. – 1440 с. 4. *Фандель Г. Теорія виробництва і витрат / Пер. з нім. під керівництвом і наук. ред. М.Г. Грещака.* – К.: Таксон, 2000. – 520 с. 5. *Янік В. Ефективність формування і розвитку підприємництва в умовах трансформації економіки постсоціалістичних країн: Монографія.* – Львів: Видавничий дім “Панорама”, 2001. – 304 с.

УДК 658.7

Я. Карвовський, К. Блонський
Щецинський університет (Республіка Польща)

ЛОГІСТИКА В УПРАВЛІННІ СТОСУНКАМИ З КЛІЄНТАМИ

© Карвовський Я., Блонський К., 2006

Розкрито сутність сучасних логістичних рішень та напрями їх використання у стосунках із клієнтами. Розглянуто “систему швидкого реагування” (QR), “систему ефективного обслуговування клієнта” (ECR), стратегію управління запасами постачальником (VMI). Окреслено корисні зміни у логістичних процесах з використанням QR. Обґрунтовано необхідність інтеграції маркетингових і логістичних заходів, завдяки яким генеруються нові вартості для клієнта.

In clauses the essence of the modern logistical decisions and direction of their use in management of the relations with the clients is opened. Are considered “system fast reaction”, "system of effective service of the client" (ECR), strategy of storekeeping by the supplier (VMI). The useful changes in logistical processes with use QR are determined. The necessity of integration of marketing and logistical measures is proved, due to which the new values for the client are generated.

Постановка проблеми. Зміни в оточенні підприємств (тобто збільшення ширини гами пропонованих фірмою продуктів, їх зростаюча гомогенічність, насичення ринків, нові технологічні можливості, а також зміни самих споживачів) призвели до збільшення зацікавлення – як у науковій літературі, так і у практиці значенням стосунку клієнта з фірмою.

Зміни, що відбуваються, спричинили те, що фірми, які прагнуть отримати конкурентну перевагу, мають врахувати у стратегії, що будується, процеси, які уможливають швидке і надійне заспокоєння попиту. У міру підсилення явища конкуренції, яка ґрунтується на часі, і появи більшої кількості клієнтів, вразливих щодо часу, підприємства будуть змушені прямувати у напрямку будівництва еластичних ланцюгів поставок з подальшою перспективою їх інтеграції. Через це замінюватимуться запаси інформації, завдяки чому фірми будуть мати змогу швидше реагувати на потреби клієнтів.